

Problem prawy, który przedstawiony został w Kazusie, sprowadza się do możliwości uzyskania przez podmiot prywatny danych osobowych (których administratorem jest inny podmiot) w celu wszczęcia postępowania cywilnego. Ze względu na brak jasnych regulacji w tej materii, należy szczegółowo i ostrożnie przeanalizować przedstawiony w Kazusie stan faktyczny, biorąc pod uwagę stanowiska doktryny, a także polskiej i europejskiej judykatury.

1. Uniwersytet jako administrator danych osobowych

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (dalej: „Ustawa”) określa zasady postępowania przy przetwarzaniu danych osobowych oraz prawa osób fizycznych, których dane osobowe są lub mogą być przetwarzane w zbiorach danych. Zgodnie z art. 3 ust. 1 Ustawy, przepisy Ustawy stosuje się w stosunku do organów państwowych, organów samorządu terytorialnego oraz do państwowych i komunalnych jednostek organizacyjnych. Uzupełniając o definicję administratora danych zawartą w art. 7 pkt. 4 Ustawy, należy uznać że Uniwersytet, o którym mowa w przedstawionym kazusie, jest administratorem danych osobowych, do którego stosują się przepisy o ochronie danych osobowych. Uniwersytet jest stroną umów najmu pokoi znajdujących się w Domie Studenta nr 4 jak i również administratorem danych dotyczących połączeń z siecią bezprzewodową co oznacza, że zobowiązany jest przestrzegać obowiązków ciążących podczas przetwarzania danych osobowych studentów¹. Główne zasady postępowania przy przetwarzaniu danych osobowych wyznacza art. 26 ust. 1 Ustawy, ujmując je w formę podstawowych obowiązków administratora danych. Z jego treści wynika, iż administrator danych przetwarzający dane powinien dołożyć szczególnej staranności w celu ochrony interesów osób, których dane dotyczą, a co za tym idzie ma on przestrzegać zasad przetwarzania danych osobowych, ujętych w art. 23 Ustawy.

2. Dane osobowe

Szczegółowa analiza postawionego w kazusie zagadnienia wymaga odpowiedzi na pytanie czy informacje o które wnosi spółka A sp.k. należą do danych osobowych podlegających przepisom o ochronie danych osobowych. Zgodnie z art. 6 Ustawy, za dane osobowe uważa się wszelkie informacje dotyczące zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osoby fizycznej. Osobą możliwą do zidentyfikowania jest osoba, której tożsamość można określić bezpośrednio lub pośrednio, w szczególności przez odwołanie się na numer identyfikacyjny albo jeden lub kilka czynników określających jej cechy fizyczne, fizjologiczne, umysłowe,

¹ Przepisy ustawy o ochronie danych osobowych oraz http://www.giodo.gov.pl/385/id_art/3201/j/pl/ z 14 maja 2015 r.

ekonomiczne, kulturowe lub społeczne. Bez wątpienia informacje takie jak imię i nazwisko, adres zamieszkania², imię ojca, data urodzenia są danymi osobowymi³. Co więcej, wszelkie dalsze informacje wzmacniające stopień identyfikacji osoby fizycznej należy odczytywać jako dane osobowe podlegające ochronie ustawy. Oznacza to możliwość zakwalifikowania takich danych jak kierunek studiów czy informacja o pobieraniu stypendium socjalnego jako danych osobowych umożliwiających identyfikację konkretnego studenta. Jedynie adres IP komputera może powodować wątpliwości ponieważ jest to „numer rejestracyjny” komputera a nie osoby fizycznej. Rozstrzygnięcie tej kwestii budziło spore wątpliwości w doktrynie, jednak zgodnie z Opinią 4/2007 w sprawie pojęcia danych osobowych Grupy Roboczej ds. Ochrony Danych⁴ adres IP należy traktować jako dane osobowe, którym należy się szczególna forma ochrony. Jak wynika z opinii „dostawcy dostępu do Internetu i administratorzy sieci lokalnych mogą, używając sposobów, jakimi można się posłużyć, zidentyfikować użytkowników Internetu, którym przydzielili adresy IP, ponieważ systematycznie „rejestrują” oni w pliku datę, godzinę, czas trwania i dynamiczne adresy IP przydzielone użytkownikom Internetu. To samo można powiedzieć o dostawcach usług internetowych prowadzących rejestr na serwerze http”. Grupa przyznała jednak, że nie zawsze będziemy mieć do czynienia z adresem IP w rozumieniu danych osobowych, na podstawie którego będziemy mogli wskazać konkretną osobę fizyczną. Opisanym wyjątkiem są np. osoby korzystające z kawiarenek internetowych, bowiem tam identyfikacja użytkownika nie jest wymagana. Stanowisko Grupy odzwierciedlone jest również w orzecznictwie sądowym. Potwierdza to wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego: „Tam gdzie adres IP jest na dłuższy okres czasu lub na stałe przypisany do konkretnego urządzenia, a urządzenie to przypisane jest konkretnemu użytkownikowi, należy uznać, że stanowi on daną osobową, jest to bowiem informacja umożliwiająca identyfikację konkretnej osoby fizycznej”⁵.

3. Celowość przekazania spółce A sp.k. przez Uniwersytet danych osobowych

Z dotychczasowych rozważań wynika, że Uniwersytet, jako administrator danych, zobowiązany jest do przestrzegania przepisów o ochronie danych osobowych. Oznacza to, że aby przekazać spółce A sp.k. dane osobowe wskazanych studentów, Uniwersytet musi kierować się przesłankami umożliwiającymi ich przetwarzanie. Uniwersytet przetwarzając dane osobowe pozyskane w wyniku przyjęcia na studia, powiększone o dane pozyskane

² Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 18 listopada 2009 r. sygn. I OSK 667/09

³ Barta J., Fajgielski P., Markiewicz R. *Ochrona danych osobowych. Komentarz*. LEX 2011

⁴ http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2007/wp136_pl.pdf z dnia 14 maja 2015 r.

⁵ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 19 maja 2011 r. sygn. I OSK 1079/10

w trakcie studiowania czy w związku ze skorzystaniem z pokoi w Domu Studenta zobowiązany jest do przetwarzania tych danych zgodnie z celem, dla którego zostały zebrane. Bez wątpienia informacje zgromadzone przez uczelnię są przetwarzane dla celów związanych ze studiowaniem. Zasada celowości, która jest jedną z przesłanek przetwarzania danych osobowych stanowi, że dane osobowe powinny być zbierane i przetwarzane jedynie w oznaczonych i zgodnych z prawem celach dla których zostały zebrane i nie powinny być poddawane dalszemu przetwarzaniu niezgodnemu z tymi celami⁶. Wyjątki od tej zasady przewiduje art. 26 ust. 2 Ustawy, który umożliwia przetwarzanie danych osobowych dla innych celów niż pierwotnie zebranych jeżeli nie narusza to praw i wolności osoby, której dotyczą oraz następuję to z zachowaniem zasad przetwarzania danych osobowych (zgodnie z art. 23 i 25 Ustawy).

Moim zdaniem, Uniwersytet nie może przekazać danych spółce A sp.k., która powołuje się na konieczność uzyskania takich danych ze względu na chęć wniesienia powództwa w postępowaniu cywilnym, ponieważ podanie takich danych osobowych przez spółkę może naruszać prawa i wolności danych studentów⁷. Uważam, że spółka nie może powołać się na żadną przesłankę zawartą w art. 23 ustawy, która uzasadnia przetwarzanie danych. W szczególności, spółka A sp.k. nie może powołać się na zgodę studenta na udostępnienie takich danych (zgoda nie może być przyznana w sposób dorozumiany⁸) jak i również na zrealizowanie uprawnienia lub spełnienia obowiązku wynikającego z przepisu prawa (art. 23 ust. 1 pkt 2 Ustawy)⁹. Co więcej, prośby spółki A sp.k. nie uzasadnia również wypełnienie prawnie usprawiedliwionych celów realizowanych przez spółkę, do których możemy zaliczyć dochodzenie roszczeń z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, bowiem narusza to prawa i wolności osoby, której dotyczą. Na uniwersytet nie ma prawnie nałożonego obowiązku udostępnienia danych osobowych na wniosek spółki, jakkolwiek byłby on (lub nie byłby) uzasadniony. Na podstawie wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 16 marca 2011 r., sygn. II SA/Wa 2037/10: „Samo ustalenie, że administrator danych osobowych (odbiorca danych) realizuje cel prawnie usprawiedliwiony, nie może przesądzić o dopuszczalności przetwarzania danych osobowych (udostępnienia danych) bez zgody osoby, której dane dotyczą. Konieczne jest dokonanie oceny, czy jest to

⁶ GIODO, *ABC wybranych zagadnień z ustawy o ochronie danych osobowych*, Wydawnictwo Sejmowe, Wydanie drugie poprawione, Warszawa, grudzień 2011 ze strony www.giodo.gov.pl/plik/id_p/2765/j/pl/ z dnia 14.05.2015 r.

⁷ Inaczej w postępowaniu karnym, patrz wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 18 kwietnia 2014 r., sygn. I OSK 2789/12

⁸ Więcej http://www.giodo.gov.pl/520/id_art/4227/j/pl/ z dnia 14 maja 2015 r.

⁹ Art. 29 i art. 30 Ustawy na podstawie ustawy o zmianie ustawy o ochronie danych osobowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2010.229.1497,) które umożliwiały uzyskanie danych osobowych przez osoby prywatne przestały obowiązywać z dniem 7 marca 2011 r.

niezbędne dla realizacji tego celu, a co najważniejsze - dokonanie wyważenia interesów administratora danych (odbiorcy danych), zwłaszcza w aspekcie prawa do prowadzenia działalności gospodarczej, prawa dochodzenia roszczeń i interesów osoby, której dane dotyczą, przy uwzględnieniu celu u.o.d.o., którym jest ochrona prywatności”.

Zgodnie z postanowieniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: „Trybunał”) z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie C-557/07 LSG-Gesellschaft zur Wahrnehmung von Leistungsschutzrechten GmbH przeciwko Tele2 Telecommunication GmbH¹⁰, to na państwie członkowskim spoczywa obowiązek takiego formułowania przepisów prawa, które dążyć będzie do zachowania równowagi pomiędzy prawami do prywatności a ochroną własności intelektualnej (co ma miejsce w omawianej sprawie). W wyroku z 29 stycznia 2008 r. w sprawie C-275/06 Productores de Música de España (Promusicae) przeciwko Telefónica de España SAU¹¹, Trybunał wskazał, iż przepisy dyrektywy nr 2004/48 z 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej (Dz. U. UE z 30 kwietnia 2004 r. L 157/45) oraz przepisy dyrektywy nr 2002/58 z 12 lipca 2002 r. dotyczącej przetwarzania danych osobowych i ochrony prywatności w sektorze łączności elektronicznej nie stoją na przeszkodzie nakładaniu takiego obowiązku na podmioty w celu uzyskania informacji niezbędnych do wytoczenia powództwa cywilnego. Pozostawił jednak krajom członkowskim możliwość niewprowadzania takich przepisów, z której to możliwości skorzystał polski ustawodawca. W wyroku z 19 kwietnia 2012 r. w sprawie C-461/10 Bonnier Audio AB, Earbooks AB, Norstedts Förlagsgrupp AB, Piratförlaget AB, Storyside AB przeciwko Perfect Communication Sweden AB¹², pogląd ten został podtrzymany także po wejściu w życie dyrektywy nr 2006/24 z 15 marca 2006 r. w sprawie zatrzymywania generowanych lub przetwarzanych danych w związku ze świadczeniem ogólnie dostępnych usług łączności elektronicznej lub udostępnianiem publicznych sieci łączności oraz zmieniającej dyrektywę nr 2002/58 (Dz. U. UE z 16 kwietnia 2006 r. L 105/55). Oznacza to, że kwestie te zostały pozostawione regulacji krajowym. Brak przepisów prawnych pozwalających na przekazywanie danych osobowych podmiotom prywatnym a wręcz przy jasnym komunikacie ustawodawcy uchylającego takie przepisy (art. 29 i art. 30 Ustawy) należy uznać, że administrator danych nie ma obowiązku podawania danych osobowych podmiotom prywatnym, chociażby rzekomo powoływały się na chęć wniesienia powództwa przeciwko tym osobom.

¹⁰ <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-557/07> z dnia 14 maja 2015 r.

¹¹ <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=pl&num=C-275/06> z dnia 14 maja 2015 r.

¹² <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=121743&doclang=PL> z dnia 14 maja 2015 r.

4. Adekwatność zakresu danych osobowych żądanych przez spółkę A sp.k.

Adekwatność żądania przez spółkę A sp.k. danych osobowych studentów nielegalnie udostępniających filmy przez uniwersytecką sieć bezprzewodową należy oceniać poprzez pryzmat celu, do jakiego dane te są zbierane. Pozyskanie danych osobowych, o które ubiega się spółka powinno być adekwatne do celu, który ma zostać osiągnięty. Dlatego też niezaprzeczalnie stwierdzić można, że dane osobowe nie powinny wykraczać poza potrzeby wynikające z celu ich przetwarzania¹³. Zasada adekwatności danych osobowych wywodzi się z konstytucyjnej zasady autonomii informacyjnej jednostki, która chroniona jest w art. 51 Konstytucji RP. W praktyce orzeczniczej Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych występuje tendencja do utożsamiania "adekwatności" z "odpowiedniością" zbieranych danych. Zgodnie z wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego zakres danych osobowych adekwatnych do celu przetwarzania trzeba oceniać każdorazowo z uwzględnieniem określonego stosunku prawnego i stanu faktycznego, w związku z którym administrator danych przetwarza dane osobowe¹⁴. Przetwarzane dane osobowe muszą być niezbędne do wykonania zamierzonego celu, niezgodne z prawem jest zatem zbieranie danych osobowych niejako „na zapas”¹⁵.

Dlatego też, jeżeli za cel zbierania danych uzna się tutaj skierowane odpowiednio umotywowanego pisma do studentów, lub w wypadku odmowy polubownego rozwiązania sprawy skierowania jej do postępowania cywilnego, danymi osobowymi spełniającymi wymóg adekwatności będą tutaj: adres IP komputera, imię i nazwisko, adres zamieszkania. Dane te uznać należy za niezbędne w związku z art. 126 § 2 pkt 1 K.p.c.¹⁶, który nakłada wymóg wskazania w pierwszym piśmie procesowym miejsca zamieszkania stron postępowania.

Za nieadekwatne do określonego celu natomiast należy uznać dane, które bezpośrednio nie służą spełnieniu celu ich pozyskania¹⁷, tj.: imię ojca, datę urodzenia, kierunek studiów, informację o pobieraniu stypendium socjalnego.

5. Decyzja GIOD

Zgodnie z przedstawionym stanem faktycznym spółka A sp.k. ma zamiar zwrócić się do GIODO o zobowiązanie uczelni do przekazania danych osobowych studentów.

¹³ Barta J., Fajgielski P., Markiewicz R. *Ochrona danych osobowych. Komentarz*. LEX 2011

¹⁴ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 27 listopada 2003 r., sygn. II SA 209/2003

¹⁵ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 20 lutego 2013 r., sygn. I OSK 258/12

¹⁶ Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296 wraz z późn. zm.

¹⁷ GIODO, *ABC wybranych zagadnień z ustawy o ochronie danych osobowych*, Wydawnictwo Sejmowe, Wydanie drugie poprawione, Warszawa, grudzień 2011 ze strony www.giodo.gov.pl/plik/id_p/2765/j/pl/ z dnia 14 maja 2015 r.

Zgodnie z art. 12 pkt 2 Ustawy, do zadań GIODO wydawanie decyzji administracyjnych i rozpatrywanie skarg w sprawach wykonania przepisów o ochronie danych osobowych. Na podstawie przyznanych mu kompetencji, wynikających bezpośrednio ze wskazanego przepisu, ma on prawo wydać decyzję, w której nakazywać będzie administratorowi danych udostępnienie konkretnych danych osobowych. Wskazać należy, że przy zobowiązaniu administratora o którym mowa powyżej, kierować musi się on podstawowymi zasadami dot. przetwarzania danych osobowych, w tym w szczególności omawianą w powyżej zasadą adekwatności.

Spółce A sp.k. przysługuje prawo do zwrócenia się do GIODO o wydanie powyższej decyzji, gdyż zwróciła się ona do uniwersytetu o udostępnienie danych, a uniwersytet nie przychylił się do wniosku. Jeżeli GIODO nie przychyli się do wniosku spółki A sp.k., na podstawie art. 21 ust. 1 Ustawy spółka będzie mogła zwrócić się do Generalnego Inspektora z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy. Na decyzję Generalnego Inspektora w przedmiocie wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy stronie przysługuje skarga do sądu administracyjnego (art. 21 ust. 2 Ustawy).

6. Podsumowanie

Z przedstawionego stanu faktycznego wynika, że Uniwersytet prawidłowo nie udostępnił spółce A sp.k. danych osobowych, o które spółka wnioskowała w celu wniesienia powództwa w postępowaniu cywilnym. Spółka ma możliwość wystąpienia do GIODO, aby wydał on decyzję zobowiązującą Uniwersytet do udostępnienia danych osobowych studentów. Niemniej jednak zakres danych osobowych, o które spółka wnioskuje, należy uznać za nieadekwatny do zamierzonego przez spółkę celu.